

Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö 2017

2017, ennakko

Suomalaiset suhtautuvat varovaisen myönteisesti Suomi.fi -palveluiden käyttöönottoon

Harvempi kuin joka kuudes suomalainen on tietoinen Suomi.fi sähköisten asiointi- ja viestintäpalveluiden käyttöönotosta vuonna 2018. Tästä huolimatta valtaosa suomalaisista on kohtuullisen valmis hoitamaan viranomaisasiointiaan ja käyttämään julkisia palveluita sähköisesti. Yli 60-vuotiailla valmiudet sähköiseen asiointiin ovat merkittävästi heikompia kuin heitä nuoremmalla väestöllä.

Julkishallinto ottaa vuonna 2018 käyttöön Suomi.fi-verkkopalvelun, jossa julkisen hallinnon asiakkailta on mahdollisuus hoitaa asioita, nähdä omia tietojaan eri rekistereistä sekä saada sähköisiä viestejä viranomaisilta. Viranomaisten kanssa viestimistä helpottamaan kaikki Suomessa asuvat saavat käyttöönsä Suomi.fi-viestit -palvelun. Verkkopalvelua voi käyttää kaikilla laitteilla, joilta pääsee internetiin. Suomi.fi -palveluita kehitetään osana Valtionvarainministeriön Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelmaa.

Vuoden 2017 väestön tieto- ja viestintä tekniikan käyttö -tutkimuksessa kartoitettiin kahdella kysymyksellä väestön valmiuksia ottaa Suomi.fi-palvelu käyttöön. Ensimmäisellä kysymyksellä selvitettiin, ovatko suomalaiset tietoisia uudesta palvelusta seuraavasti: ”Julkishallinto ottaa Internetissä käyttöön Suomi.fi-palvelut ensi vuonna. Samalla Suomessa asuvat saavat käyttöönsä Suomi.fi-viestit-palvelun helpottamaan viranomaisten kanssa asiointia. Tiesitkö, että sinulle tullaan tarjoamaan Suomi.fi-viestit-palvelua käytettäväksi yhteydenpitoon viranomaisten kanssa?”

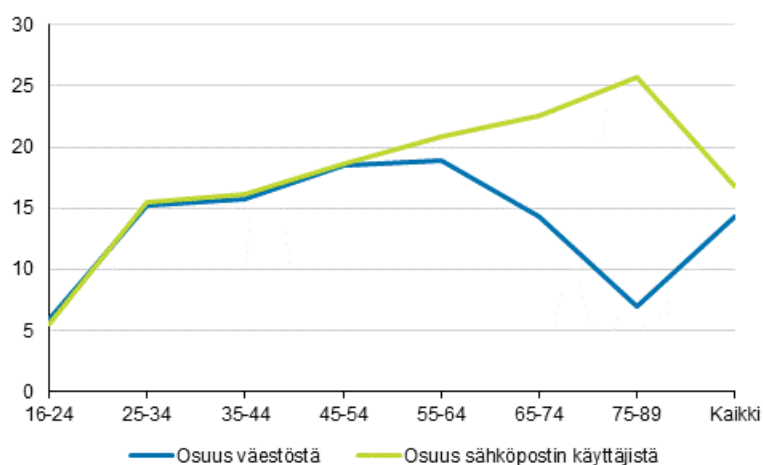
Suomalaisten valmiutta alkaa käyttämään Suomi.fi-palvelun sähköistä viestintäominaisuutta selvitettiin kysymällä sähköpostia käyttäviltä: ”Suomi.fi-viestien kautta tulevilla viesteillä on tarkoitus korvata jatkossa valtion ja kunnan lähettämät paperikirjeet. Käyttäjä saa tiedon verkkopalveluun tulleista viesteistä esimerkiksi sähköpostina tai tekstiviestinä. Aiotko ottaa käyttöösi Suomi.fi-viestit-palvelun korvaamaan viranomaiskirjeet ja hoitaa jatkossa sen kautta yhteydenpitoa viranomaisiin?”

Tutkimuksessa oletettiin, että Suomi.fi-viestit palvelua käytettäisiin yleensä sähköpostin kautta tai että sähköpostin käyttö edustaisi joka tapauksessa sellaisia tietoteknisiä ja taidollisia valmiuksia, joita palvelun käyttäjäksi ryhtyvällä on. Kysymyksen vastausvaihtoehtoina olivat ”kyllä”, ”en ole varma asiasta” ja ”en aio”. Koska jo etukäteen oli arvattavissa, että asia oli useimmille vastaajille entuudestaan tuntematon, vastaamisen rajaaminen vain kyllä/ei -vaihtoehtoihin katsottiin liian jyrkäksi.

14 prosenttia 16–89-vuotiaasta väestöstä tiesi Suomi.fi-palvelusta ja tiesi, että sitä tullaan tarjoamaan suomalaisille. Asian verraten vähäinen tunnettuus ei yllätä. Kyselyn toteuttamisen aikana, maalis-heinäkuussa 2017, tiedotuskampanjoita asiasta ei vielä ollut. Sähköpostia käyttävistä 17 prosenttia tiesi tulevasta palvelusta. Väestötasolla 45–64-vuotiaat tiesivät asiasta parhaiten, mutta heistäkin siitä tiesi vain vajaa viidennes.

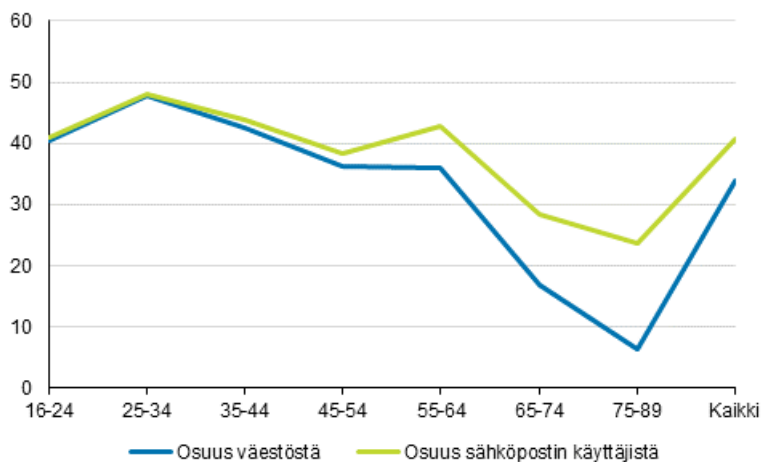
Tarkasteltaessa sähköpostia käyttävää väestöä, Suomi.fi:n tunnettuus kasvaa iän myötä. Lähes kaikki suomalaiset noin viiteenkymmeneen ikävuoteen asti käyttävät internetiä ja osana sitä myös sähköpostia. Tätä vanhemmissa internetin ja kaikkien sen palveluiden käyttö laskee voimakkaasti. Verkon ja sähköpostin käyttäjiksi valikoituvat sellaiset vanhemmat ihmiset, jotka seuraavat muutenkin asioista tarkasti.

Tietää, että suomalaisille tullaan tarjoamaan Suomi.fi-viestit palvelua, osuudet 16–89-vuotiaasta väestöstä ja sähköpostia yksityistarkoituksessa 3 kk aikana käyttäneistä

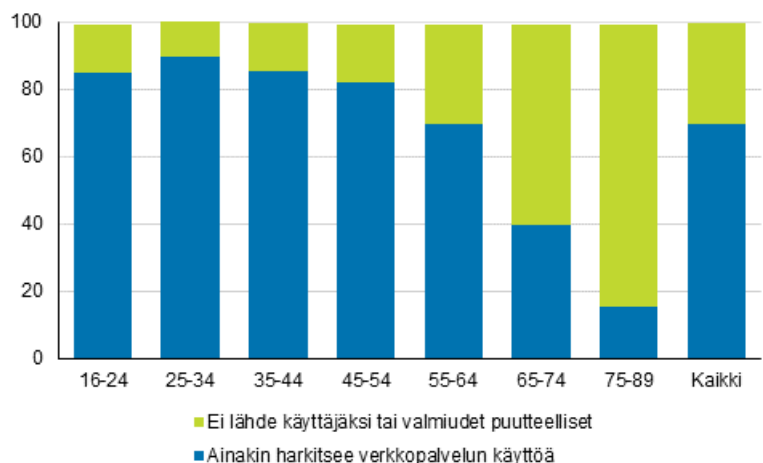
Ennakkoon tiedotusvälineistä hankitulla tiedolla ei kuitenkaan näyttäisi olevan kovin paljoa vaikutusta ihmisten valmiuteen ottaa uusi julkisen hallinnon verkkopalvelu käyttöönsä. Yleiset tietotekniset valmiudet ja tottuneisuus netinkäyttöön on merkityksellisempää kuin se. Kysymykseen, aikooko ottaa Suomi.fi-viestit palvelun käyttöönsä, vastasivat myönteisimmin nuoret, vaikka tiesivät asiasta vähemmän kuin keski-ikäiset. Vastaavasti vanhimpien ikäryhmien sähköpostia käyttävät, jotka etukäteen tiesivät asiasta parhaiten, olivat kuitenkin haluttomin ikäryhmä ottamaan Suomi.fi-viestit palvelun käyttöönsä.

Aikoo ottaa käyttöön Suomi.fi-viestit-palvelun korvaamaan viranomaiskirjeet ja hoitaa sen kautta yhteydenpitoa viranomaisiin, osuudet väestöstä ja sähköpostia yksityistarkoituksessa 3 kk aikana käyttäneistä

Kun niihin, jotka ilmoittavat ottavansa Suomi.fi-viestit palvelun käyttöönsä, lisätään ne, jotka eivät ole vielä varmoja asiasta, saadaan jonkinlainen karkea ennuste suomalaisten tämänhetkisistä valmiuksista siirtyä uuteen sähköiseen asiointiin viranomaispalveluissa. Tämän valmiuden ulkopuolelle jäisivät ne, jotka ilmoittavat, etteivät aio ottaa Suomi.fi-viestit palvelua käyttöönsä tai jotka eivät käytä nettiä ja sähköpostia. Näyttäisi, että 55:een tai 60-ikävuoteen asti valtaosa väestöstä on kohtuullisen valmis hoitamaan viranomaisasiointinsa sähköisesti. Tätä vanhemmilla ikäryhmillä valmius heikkenee nopeasti. Yli 75-vuotiaista harvempi kuin joka kuudes on valmis harkitsemaan asiaa. Arvio ikäryhmittäisestä jakaumasta on varsin samanlainen, kuin on kysyttäessä suomalaisten tiedonhauista viranomaisten ja julkisten palveluiden tarjoajien verkkosivuilta.

Valmis ottamaan Suomi.fi-viestit palvelun käyttöön tai ainakin harkitsemaan käyttöön ottoa, osuudet 16–89-vuotiaasta väestöstä

Myös vastaajien koulutustaustalla on suuri merkitys. Puolet korkea-asteen koulutetuista kertoi aikovansa ottavansa Suomi.fi-viestit-palvelun käyttöönsä. Keskiasteen koulutetuista kolmannes ja perusasteen koulutetuista joka neljäs aikoo ottaa palvelun käyttöönsä.

Väestön viestintä ja tietotekniikan käyttö –tilasto julkistetaan laajemmin 22.11. 2017.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Internetin käytön ja eräiden käyttötarkoitusten yleisyys 20165

Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tilaston laatuseloste.....6

Liitetaulukot

Internetin käytön ja eräiden käyttötarkoitusten yleisyys 2016

	Käyttänyt internetiä ¹⁾	Käyttänyt sähköpostia ¹⁾	Hakenut tietoja viranomaisten tai julkisten palveluiden tarjoajien Internet-sivuilta ²⁾	Tiesi, että suomalaisille tullaan tarjoamaan Suomi.fi-viestit-palvelua	Aikoo ottaa käyttöönsä Suomi.fi-viestit-palvelun ³⁾	Ei kieltäydy Suomi.fi-viestit-palvelusta ³⁾
IKÄ	%-osuus väestöstä					
16-24	100	98	87	6	40	85
25-34	100	99	90	15	48	89
35-44	99	97	91	16	42	85
45-54	98	95	88	19	36	82
55-64	91	84	73	19	36	70
65-74	73	60	45	14	17	40
75-89	35	27	16	7	6	15
TYÖLLISYYS						
Opiskelija	100	99	90	7	47	88
Työllinen	99	96	86	18	42	83
Eläkeläinen	63	53	40	12	17	37
KOULUTUSASTE						
Perusasteen koulutus	70	63	50	7	24	47
Keskiasteen koulutus	93	87	76	12	31	73
Korkea-asteen koulutus	98	96	90	25	47	86
ALUE						
Pääkaupunkiseutu	95	92	87	19	45	80
Suuret kaupungit (>80000 as.)	90	86	78	16	35	74
Muut kaupunkimaiset kunnat	87	82	71	13	33	70
Taajaan as/maaseutum. kunnat	82	75	61	11	26	58
SUKUPUOLI						
Miehet	89	84	72	14	34	69
Naiset	87	83	74	14	33	70
Kaikki	88	83	73	14	34	70

1) Viimeisten kolmen kuukauden aikana.

2) Viimeisten 12 kuukauden aikana.

3) Aikoo ottaa käyttöön tai ei ole varma

Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö -tilaston laatuseloste

Tietojen relevanssi

Tilasto kuvaa väestön ja kotitalouksien tieto- ja viestintätekniiikan käyttöä Suomessa. Tilasto tuotetaan otokseen perustuvana laajana kysely- ja haastattelututkimuksena. Suurin osa tutkimuksen kysymyksistä on yksilökysymyksiä ja vain muutama liittyy vastaajan kotitalouteen.

Tutkimuksen aiheita ovat tietokoneen ja internetin käytön yleisyys ja useus, käyttötarkoitukset ja käyttöpaikat sekä kuluttajien verkkokauppa. Osa kysymyksistä on EU-tasolla harmonisoituja ja osa suunniteltu vastaamaan kansallisiin tietotarpeisiin. Aihealueiden painotukset vaihtelevat vuosittain.

Tietoja käytetään kansallisesti tietoyhteiskuntaa koskevassa kehittämisessä, politiikan suunnittelussa ja seurannassa, tutkimuksessa, opetuksessa ja liiketoiminnassa. EU-harmonisoituja tietoja käytetään EU:n tietoyhteiskuntaa kuvaavissa rakenneindikaattoreissa ja puiteohjelmien seurannassa. Myös muut kansainväliset organisaatiot käyttävät tietoja.

Keskeiset käsitteet on määritelty Tilastokeskuksen käsitetietokannassa.

Tilaston tuotannossa sovelletaan tilastolakia (280/2004)

Tutkimuksen menetelmäkuvaus

Aineiston perusjoukkoja on kaksi, joista toinen on koko maassa vakituisesti asuva 16–89-vuotias väestö, ja toinen kotitaloudet, joissa on vähintään yksi 16–89-vuotias henkilö. Yläikäraja nostettiin 74:stä 89 vuoteen vuonna 2013. Eräinä aikaisempina vuosina perusjoukot ovat koostuneet vähintään 10 vuotta täyttäneistä henkilöistä ilman yläikärajaa sekä kotitalouksista, joissa on ainakin yksi vähintään 16 vuotta täyttänyt henkilö. Otos perustuu väestötietojärjestelmästä tehtävään satunnaispoimintaan. Vuonna 2017 otoskoko oli 4850 henkilöä ja kotitaloutta.

Tutkimuksen tiedot kerätään vuodesta 2016 alkaen yhdistelmä tiedonkeruulla. Vuoden 2017 tutkimuksessa 70–89-vuotiaille ja 16–69-vuotiaille vain perusasteen tutkinnon suorittaneille tehtiin puhelinhaastattelu. Keski- tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 16–69-vuotiaat voivat valita vastaavtko verkkolomakkeella vai puhelinhaastattelussa. Vuoteen 2015 asti tiedot kerättiin koko otokselta puhelinhaastatteluilla.

Tutkimuksen vastausaste vuonna 2017 oli 58 prosenttia. Internetissä täytettävän lomakkeen vastausaste koko otoksesta laskettuna oli 20 prosenttia ja puhelinhaastattelun vastaavasti 38 prosenttia. Ikäryhmien välillä on vastausasteessa suuria eroja.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Otantatutkimuksissa ilmenee aina satunnaisvaihtelua, jota kutsutaan otantavirheeksi ja joka aiheutuu otoskokoon liittyvistä rajoituksista. Tilaston luotettavuuden arviointiin käytettäviä keskeisiä mittareita ovat keskivirhe ja siitä johdettu luottamusväli eli virhemarginaali. Otantatutkimusten tuloksien edustavuutta heikentää myös vastauskato. Vastauskadon vaikutusta korjataan painokertoimilla, jolloin pyritään siihen, että estimaatit olisivat mahdollisimman virheettömiä.

Tutkimusaineisto painotetaan vastaamaan koko maan väestöä ja kotitalouksia ottaen huomioon vastauskato. Henkilöpainotuksessa taulukoidaan sekä vastanneiden että väestön lukumäärätiedot sukupuolen, iän, koulutusasteen, äidinkielen, alueen sekä tilastollisen kuntaryhmittelyn mukaan. Tiedonkeruutavan muutoksen vuoksi henkilöpainotuksen laskemistapa uudistettiin vuonna 2016 lisäämällä painomuuttujiin koulutusaste ja äidinkieli. Kotitalouksien sisällyttämistodennäköisyyksien perusteena käytetään tulojakotilastosta saatuja jakautumia kotitalouden koon ja määrän mukaan NUTS3-alueuokissa.

Tietojen ajantasaisuus

Tilasto ilmestyy vuosittain. Tiedonkeruu tehdään keväisin vuoden toisella vuosineljänneksellä ja viiteajanjakso on ensisijaisesti vuoden ensimmäinen neljännes. Suomea koskevia tuloksia julkaistaan ao. tiedonkeruuvuoden syksyllä ja tilastotoimisto Eurostat julkaisee EU-maiden tiedot loppuvuodesta.

Tietojen saatavuus

Perustietoja tutkimustuloksista julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla noin puolen vuoden kuluttua tiedonkeruun päättymisestä. Tilastotietoja esitetään suomeksi ja ruotsiksi. Perustietoja tutkimustuloksista julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla noin puolen vuoden kuluttua tiedonkeruun päättymisestä. Vuonna 2017 ennakkotietoja julkaistiin jo elokuussa. Tilastotietoja esitetään suomeksi ja ruotsiksi. Tilastoista ilmestyy yleensä vuosittain myös sähköisessä muodossa perusjulkaisu.

Tietojen vertailukelpoisuus

Tietoyhteiskuntatilastoja on laadittu vuodesta 1996 alkaen. Tilastot eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia tutkimussisältöjen vaihtuvuuden takia. Aikasarjojen laadintamahdollisuus vaihtelee kysymyksittäin. Kaikkien perustietojen aikasarjat on laadittavissa viimeistään vuodesta 2002 lähtien. Vuodesta 2002 lähtien tilastotieto koostuu pääosin EU:n jäsenmaissa harmonisoidusta tutkimussisällöstä.

Vuonna 2016 tutkimuksen vastausaste laski edellisestä vuodesta viisi prosenttiyksikköä 53 prosenttiin. Vastausosuuden lasku kohdistui etenkin nuorimpiin ikäryhmiin. Myös aineiston rakenne taustamuuttujien suhteen muuttui. Nämä seikat vaikuttivat tulosten vertailukelpoisuuteen edellisen vuoden suhteen eräiden muuttujien osalta. Vertailukelpoisuutta parannettiin uudistamalla painotusta (katso edellä Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus).

Jotta vuosien 2016 ja 2015 tutkimusten tulokset olisivat painojen laskentatavan osalta vertailukelpoisia, vuoden 2015 tutkimuksen aineistoon tehtiin revisio laskemalla painot uuden menetelmän mukaisesti. Vuoden 2015 julkistuksen liitetaulukot julkaistiin uudelleen revisioidusta aineistosta lasketuilla luvuilla. Revision seurauksena vuoden 2015 tulokset muuttuivat mutta pääsääntöisesti melko vähän. Tämän vuoksi 2015 julkistustiedotteen ja katsausten tekstejä ei muutettu, mistä johtuen niissä olevat luvut voivat hieman poiketa uusittujen liitetaulukoiden luvuista. Vuoden 2017 tutkimuksen aineiston painotus tehtiin samalla tavoin kuin 2016.

Tietojen yhtenäisyys

Kuluttajabarometri kerää neljännesvuosittain tietoja kotitalouksien laitevarannoista. Tutkimusten otoskoon vaihteluista johtuvat tilastolliset virhemarginaalit huomioon ottaen tiedot ovat yhtenäisiä tässä tutkimuksessa esitettyjen kotitalouskohtaisten laitevarantotietojen kanssa. Tutkimukset täydentävät toisiaan joidenkin kysymyssisältöjen käsitteellisten erojen takia.

Lisätietoja

Rauli Kohvakka 029 551 3448

Perttu Melkas 029 551 2511

Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

tietoyhteiskunta.info@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö -tutkimus 2017, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2341-8699 (pdf)